

EDITORIAL

Tres manifestacions

El passat mes de novembre tingueren lloc tres manifestacions en només una setmana. La primera en el temps, el dia 11, organitzada per la **Federació Coordinadora d'Entitats Culturals del Regne de València**; la segona, el 18 de matí, convocada per **29 organitzacions valencianistes**, i l'última, el 18 per la vesprada, convocada per les **forces sindicals**.

Sense entrar en l'habitual ball de sifres, podem dir *grosso modo* que la del dia 11 congregà a uns milers de persones, la del 18 de matí, uns centenars, i la del 18 de vesprada, unes desenes de mils.

No deixa de ser lògic que esta última contara en una assistència més numerosa, donat que es tractava de la manifestació "oficial", formalment convocada pels sindicats però en realitat protagonitzada pels partits polítics que compartixen govern, en la capacitat de convocatori que otorga estar en les institucions i la possibilitat de publicitat que, debades o pagada, implica.

El motiu d'esta manifestació era reclamar al govern central una **finançació justa**, un objectiu en el que tots els valencians hauríem d'estar units. Incomprensible, baix este punt de vista, l'absència de forces socials i polítiques que no volgueren sumar-se. Ara bé, sabent que estes accions tenen sempre una lectura local, i que també havia de servir de demostració de força del tripartit governant, es comprensible l'absència d'aquells que, a més, no volien marchar al costat de grups, no ya no valencians, sino directament antivalencians, com la **CUP** o **Arran** (grups independentistes catalans), que s'havien adherit.

La manifestació del dia 11, baix els lemes "**Som valencians. Somos españoles. No a los países catalanes**", deixava de costat el problema de l'infr finançació i centrava la seua demanda en la defensa de l'identitat valenciana i, estranyament, de l'espanyola. Diém estranyament perquè les manifestacions se convoquen per a fer alguna classe de reivindicació, però l'espanyolitat dels valencians, ni està en perill, ni tan sols se qüestiona. Però este es el joc al que nos tenen aveats tant el **pancatalanisme** com el **anticatalanisme**. El primer intenta sempre desviar l'atenció cap als agravis que rebem des de **Madrid** (entenga's govern central, Estat, centralisme, o com se vullga), mentres continua el seu permanent procés de catalanisació de **València**; i, per la seua banda, l'anticatalanisme tracta de desviar l'atenció cap al catalanisme cada volta que se qüestiona

el centralisme de l'Estat. I aixina portem quaranta anys.

Tan comprensible era també, per tant, sumar-se ad esta manifestació, pensant en la defensa front a l'imperialisme català, com no voler adherir-se a una convocatori en la que se trobaven tan comodis partits polítics que tenen en els seus programes l'eliminació de les comunitats autònomes, o que rallen plantejaments gens democràtics.

La manifestació del 18 pel matí unia en una les protestes de les dos anteriors: com la primera, demanava una **millor finançació**, però, en línia en la segona, afegia la petició de que València no tornara a ser **moneda de canvi**, donat que, en estos moments, la solució al "problema català" pot passar una volta més per fer concessions que perjudiquen als valencians. El curt recorregut conclouia davant del **Palau de la Generalitat**, a on acabà convertint-se en una celebració de valenciania que els assistents difícilment oblidaran. El **Rogle Constanti Llobart**, editor d'este bolletí, fon una de les associacions convocants i ha preparat un número extra en el manifest, els discursos llegits i alguns altres documents relacionats en l'acte.

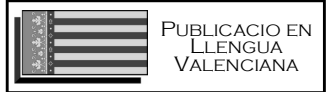
Algunes coses **positives** han quedat d'estes jornades. De la

"oficial", que per fi s'ha pogut **unir** bona part de la societat valenciana en un objectiu comú. De la del 18 pel matí, que el valencianisme s'ha unit en una **acció conjunta** com des de feia molts anys que no se vea. De la del dia 11, que, com dia un eslogan del cartell convocant "-¡¡tornem!!", milers de persones **han tornat al valencianisme**. Encara que ho facen cridats per l'anticatalanisme, es una gran alegria que tornen tants valencianistes a implicar-se. A lo llarg dels últims anys hem donat notícia de les activitats del valencianisme en dos columnes de les pàgines 2 i 3 d'este bolletí, i nos consta que omplir eixe espai ha suposat molt d'esforç per part de les persones responsables, conseguint-ho a base de rascar-se la bojaca i llevant-li temps a la família, a la son i al descans. Tinent en conte que els assistents ad esta manifestació han multiplicat als de la del dia 18 pel matí, ara que han tornat podem fàcilment omplir, no dos columnes, sino practicamente dos pàgines en conferències, cursos, fires, presentacions de llibres, excursions, i tantes i tantes activitats que este valencianisme reactivat nos va a proporcionar.

Esperem impacients.

ROGLE EXTRA DEDICAT A LA
MANIFESTACIÓ DEL 18 DE NO-
VEMBRE DE MATI

LA CITA

Be estan els bons pensaments, però resulten tan llauzers com la bombolla de sabó, si no els seguix l'esforç per a concretar-los en acció.

Gaspar Melchor
de Jovellanos

SUMARI

- 1 EDITORIAL: **TRES MANIFESTACIONS**
- 2 LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- 3 PATRIMONI VALENCIÀ: **LA TRADICIÓ BELENÍSTICA. EL BELEM DEL PRINCIP**
- 4 JOCS TRADICIONALS (XXXI): **ARRANCAR CEBES**
- 5 LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- 6 RESENYA BIBLIOGRÀFICA: **EL CAIMÀ BLAU**
- 7 SEMBLANÇA: **VICENTA SALVADOR ESTELLÉS**
- 8 PASSATEMPS
- 9 NADALENCA: **EN PAU I HARMONIA**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, però no de divisió, entre nosatres.

AVIS

Done's pressa per a adquirir participacions (3 €) de loteria del Rogle. Juguem el **22 de desembre de 2017** al **03284**

I nos juguem també en qui siga que l'any entrant els nostres lectors continuaran fent fotocopies d'este bolletí per a repartir entre amics i conteguts.
¡Felicitat i roglar any 2018!

ACTIVITATS CULTURALS DECEMBRE DE 2017

Trobarà mes informació dirigint-se a les respectives associacions:

Aellva (Assoc. d'Escriptors Llengua Valenciana)
C/ Alt, 64. 46003 Valencia C.
www.aellva.org

ARACV (Amics de la RACV)
C/ Avellanés, 26. 46003 Valencia C.
Tel: 963 91 69 65

Convencio (Convencio Valencianista)
www.convenciovalencianista.org
cvalencianista@gmail.com

GAV (Grup d'Acció Valencianista)
C/ Julià Peña, 3. 46018 Valencia C.
www.gav-valencianistes.com

LRP (Lo Rat Penat)
C/ Trinquet de Cavallers, 9. 46003 Valencia C.
Tel: 963 91 09 92

www.loratpenat.org
secretaria@loratpenat.org

RACV (Real Academia de Cultura Valenciana)
C/Avellanés 26. 46003 Valencia C.
Tel 963 91 69 65
www.racv.es

Rogle
Vore quadro a banda en pagina 3.

Del **1 Dec** al **15 Feb**
Entrega d'originals per al
VIII CERTAMEN POETIC
"Parlant en Ausias March"
+Info: **GAV**

Del **4** al **20 Dec.** De dilluns a divendres, de 18:00 a 21:00 h Seu del GAV.

CAMPANYA SOLIDARIA
Arreplega d'aliments, roba, productes d'higiene i neteja..., per a persones necessitades i animals.
+Info: **GAV**

Del **6 Dec** al **5 Gin.** Seu del GAV.
De 17:30 a 21:00h. visites al
BELEM DEL GAV
+Info: **GAV**

10 Dec (dumenge) 19:00 h. Palau de la Musica. Valencia ciutat.
CONCERT DE NADAL
Cor Popular de Lo Rat Penat
+Info: **LRP**

11 Dec (dilluns) 19:30 h. Seu de l'Aellva.
CHARRADA sobre llengua
A carrec de **Voro López**. Parlara de la seua proxima publicacio sobre esta materia.
+Info: **Aellva**

16 Dec (dissabte) Plaça dels Crespins. Valencia C.
TOTS ELS DIES 9. Homenage a Roc Chabàs.
Visita guiada a la Catedral de Valencia, a les 10:30 h.
Preu de la visita: 5 €
+Info: **Convencio i Rogle**

(Continúa en la pagina següent)

PATRIMONI VALENCIÀ

J.M.M.

La tradició belenística. El Belem del Princip

La tradició belenística se remonta als primers anys de cristiandat, però la seua popularització es deu a sant **Francesc d'Assís**. Ell, en la festa de Nadal de 1223, estant en **Greccio**, preparà una escenificació de la Nativitat en una cova de les muntanyes. En aquell pesebre celebrà la Missa del Gall, a la que acodiren alguns pastors per a adorar al Divi Chiquet.

Franciscans i clarisses introduïren esta celebració en la **Península**, segurament a través del port de **València**, important enclau del **Mediterràneu**, connectat en els de **Napols** i **Sicília** en els que mantenia ruta comercial i cultural. Des de València s'expandiria al restant de la **Corona d'Aragó** i als demés estats peninsulars.

L'Església recolzarà les manifestacions artístiques que contribuïren a potenciar el coneixement del Misteri sacre. De l'interior dels temples, en el segle XVII, passaria a representar-se la Nativitat en les cases de les famílies acomodades, utilitzant per ad això figures fetes en fang i policromades. Mes tard, en el segle XIX, la producció en sèrie de figures de fang i la seua venda en mercats facilitarà que s'instalen en molts domicilis i acabarà per popularitzar-se.

En son molts els belems famosos en terres valencianes, alguns ben originals, com el de **Tirisiti**, però n'hi ha un que, no sent exclusivament valencià, té un notable deute en escultors valencians que li donaren un caràcter especial ad algunes de les seues escenes i figures; es tracta de "El Belén del Príncep".

El **Belem del Princip** fon originalment un regal que rebe **Felip V** en el seu viatge a Itàlia en 1702. Ell li l'obsequià a son fill **Carles**, rei de **Napols** des de 1735 (**Carles VII**), qui continuà la tradició de montar-lo en el palau i ana ampliant-lo en noves figures. Quan este hague de viajar a la Península per a fer-se carrec de la corona com a **Carles III**, se l'endugue en ell, junt a unes atres pertanyences, i li'l regalària a son fill, el príncep **Carles**, futur **Carles IV**, i d'ahi el seu nom.

Al primitiu belem se li continuaren afegint peces pels successius monarques, de tal manera que arribà a tindre'n unes sis mil entre figures humanes, d'animals, abillaments, objectes i diferents escenes. En general, les figures tenen una mida d'uns 38 cm; els caps, braços i mans son de porcelana, els peus, de fusta i el cos es de fil d'aram forrat en estopa i corda enrollada, lo qual el fa flexible. L'imaginer més famós que participà en la seua creació fon **Giuseppe**

Sanmartino, però en son molts els artistes, especialment napolitans, que col·laboraren en la realització i talla de les figures (**Lorenzo Vaccaro**, **Matteo Bottiglieri**, **Francesco Celebrano**, **Lorenzo Mosca**...).

Este Belem d'orige napolità descrivia escenificades les costums del poble, i el lloc de la seua instal·lació variava, així com la seua composició, intervenint en el seu muntatge escultors, obrers de vila, fusters i artesans de diferents oficis.

Carles III encarregà noves figures a artistes i escultors d'entre els que destaquen els valencians **Josep Esteve Bonet** i **Josep Ginés**, i el murcià **Francisco Salzillo**. Josep Esteve realitzà mes de cent figures d'uns 50 cm, elaborades en fusta de perera i de

DETALL DEL BELEM

pi, policromada, que representaven oficis, costums i indumentaria propis del **Regne de València** (llauradors, dolçainers, peixcadors, venedors i venedores, portejadors de productes locals (arros, datils, torrons, fruites...), imprimint-li un caràcter especial. Tot este treball quedà registrat en el "**Libro de la Verdad**" (1773) que cita i transcriu **Igual i Ubeda**. Carles IV li encarregà els grups de "El Naixement" i "L'Epifania", destinats al **Palau Real**, i el nomenà Escultor de Cambra en 1790.

Josep Ginés Marín realitzà una sèrie de grups, com el de la "Degolla dels Inocents"; la seua labor ralla lo ornamental i en la Degolla destaca el dramatism en els gests de les figures.

Ya en el segle XIX s'incorporaren figures procedents de **Genova**, resultant una mescla d'estils napolità, bíblic i popular. Durant la **Guerra del Frances** s'havien perdut moltes figures i en la **Primera Republica** fon

DETALL COSTUMISTE

espoliat, suspenent-se el seu muntatge en esta etapa i durant la **Segona Republica**. Les figures que quedaren estaven oblidades en un porche fins que, en una revisió de l'inventari patrimonial, en 1988 foren redescobertes i s'ordenà la seua restauració.

Actualment només se conserven 80 figures de les casi 6.000 que arribà a tindre, entre elles estan les del Misteri, l'Anunciació als pastors, diferents àngels, la Cavalcata dels Reis, la Matança o Degolla dels Inocents i diferents escenes de camp.

Patrimoni Nacional, en l'idea de recuperar el seu esplendor, encarregà un total de 143 noves figures -a proveïdors de Napols, a fi de mantindre l'estil- reproduint algunes de les peces que dugue Carles III.

Actualment es monta en el **Palau d'Orient**, en la "Sala de Alabarderos", per a ser visitat pel públic en època nadalenca.

Arrancar cebes

Despuix de contar o de cantar una cançoneta (contar 20 i l'ou, o cantar *chiriviri...*) per a triar qui paga, aço es, el/la que es quedarà fora de la cadena, els demes, assentats en terra en les cames obertes i agarrant al de davant per la cintura, formen una cadena que faran lo impossible per a que no se trenque.

El primer de la fila esten les mans a qui paga, este li les agarra i tira en força per a endur-se'l darrere –arrancar la ceba i traure-la fora.

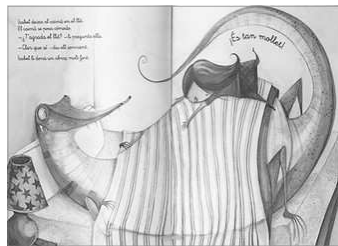
Al crit de: “A arrancar cebes”, qui paga tira fins a endur-se ad algu trencant i mermant la cadena. Si ho conseguix, qui ha segut separat –arrancat– paga, i l'atre ocuparà el seu lloc en la cadena.

RESENYA BIBLIOGRAFICA J.P.B.

Frías Conde, Xavier (text)
 Montero Galán, Daniel (ilustracions)
El caimà blau
 Mosseguello. Valencia, 2017 (28 pàgines)

Tradicionalment les publicacions valencianistes s'han dividit en dos classes: les obres de gran qualitat, magníficament editades, a sovint en una luxosa enquadernació, i les destinades a un consum massiu (tenint en conte lo que aço significa quan se parla de la **llengua valenciana**), ajustant el preu al màxim, resentint-se per tant la qualitat de l'edició.

UNA DE LES IL·LUSTRACIONS

D'un temps a esta part les editorials valencianistes han buscat cuidar la qualitat procurant mantindre uns preus assequibles.

L'obra que nos ocupa es un exemple paradigmàtic de lo que apuntem. Un conte infantil, que busca un públic ample ajustant el preu, i que no obstant no te res que envejar a les publicacions en castellà o en qualsevol altra llengua en lo que a qualitat d'edició se referix.

Estem davant de la traducció al valencià de l'obra d'un veterà escriptor de contes gallec, **Xavier Frías**, que presenta l'història d'una chiqueta i el seu caimà blau. Una història que delectarà als més menuts de la casa, sentida llegir pels majors, o llegida per ells mateixos quan comencen les primeres lletres. La brevetat del text, l'ús de tipografia caligràfica -la que diuen els experts que es la millor per a dependre a llegir- i l'integració del text en les il·lustracions fan encara més atractiva l'obra per als chiquets.

Menció especial mereixen les cuidades il·lustracions a doble pàgina de **Daniel Montero** que aporten simpatia ad este divertit relat.

CONTACTA EN NOSATRES Apartat de Correus 527 Valencia ciutat
 rogleconstantillombart@gmail.com

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llobart** // Twitter: @rogleconstanti
 Tots els exemplars editats fins ara estan, en pdf, en:
www.rogleconstantillombart.com **www.pjvalencianista.org**
 I se poden llegir també en: **http://issuu.com/rogleconstantillombart**

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusió ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviaré a casa tots els números que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedariem molt agraïts. El nostre número de conte, en **Caixa Ontinyent**, es:
ES61 2045 6014 65 3000195833

ACTIVITATS CULTURALS

DECEMBRE DE 2017

(Ve de la pàgina anterior)

16 Dec (dissabte) 11 h. Parterre (Pça. Alfons el Magnànim). Valencia C.

PASSEIG: “Els ficus monumentals de Valencia”.
 Guia: Fernando Sastre Olamendi.
 +Info: **ARACV**

Del **18** al **22 Dec** (dill a dvs). (Consultar horari) Seu de la RACV.

FIRA DEL LLIBRE VALENCIÀ
 +Info: **RACV**

20 Dec (dimecres) 19 h. Seu de la RACV.

CONFERENCIA: Fernando Sastre Olamendi: “*Bibliòfilos valencianos en el callejero de Valencia*”
 +Info: **ARACV**

22 Dec (divendres) 19:30h, Seu de LRP.

PRESENTACIÓ del “**Calendari de Lo Rat Penat**”
 Als socis se'ls obsequiarà en un exemplar.
 +Info: **LRP**

27, 28 i **29 Dec** (dmc, djs i dvs) de 17:30 a 21:00 h. (dvs també de matí, de 11:00 a 14:00 h.) Seu del GAV.

FIRA VALENCIANA DEL LLIBRE
 Es realitzaran activitats infantils.
 Colabora **INEV**.
 +Info: **GAV**

SEMBLANÇA

J.M.M.

Vicenta Salvador i Estellés

El passat dia 28 de novembre, **Vicenta Salvador**, la nostra amiga, abandonava este món, discretament, en silenci, tal i com els últims anys se nos mostrava despuix d'una llarga vida.

La coneguerem en el valencianisme militant. Sí, era una dona que, primer junt a son marit, i més tard en quedar-se viuda, seguí treballant i donà la cara per un posicionament cultural que també compartim des d'este bolletí.

Arribà a **Lo Rat Penat**, i allí pronte ocuparia la secretaria dels **Cursos de Llengua i Cultura Valencianes**, hi ho feu baix varies presidències, tant de la Secció de Cursos com de l'entitat. Gestionà matriculades, substituï a professors en absències involuntàries i inclús compartí molts moments en l'entranyable **Sr. Cuenca**, que obria i tancava les portes de la casa ratpenatista, dins la qual era una institució, i els dos contaven i gojaven de l'apreci i respecte dels socis.

També te recordem, Vicenta, perquè tu, entre molts altres, contribuïres a que el **Rogle Constanti Llobart** fora una realitat; inclús tingueres alguna cosa que vore en este nom que en tant d'orgull ostentem com a associació.

Queda en el recòrd de tots eixes vesprades de classe en les aules d'aquella casa del carrer Aparisi i Guijarro, les teues memòries que relataven el transcurs de cada any lectiu en quant a relació de matriculats, titulacions i tants detalls que ara se nos escapen.

Descansa en pau, Vicenta. La teua labor i entrega a la promoció de la cultura valenciana des de **Lo Rat Penat** segur, segur, que ha germinat i donat fruit.

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.

1. Barra horisontal que penja de dos cordes pels seus extrems i que servix per a realitzar diferents acrobacies, especialment com atraccio en un circ.
2. Accio d'anticipar uns diners respecte a la data senyalada per a fer el pagament. En la preposicio "de" davant forma una locucio que significa "per davant".
3. Peix mari que pot alcançar d'u a dos metres de llarc, el seu cos es cilindric, paregut a una anguila i de color gris. La seua carn es comestible.
4. Practica que se realisa en les religions jueua i musulmana als chiquets varons i que consistix en tallar una part de la pell del prepuci.
5. Trastorn de l'equilibri en el qual la persona te la sensacio de que totes les coses giren al seu voltant.
6. Antigament, eixerxit en campanya.
7. Instrument que s'utilisa per a avivar el foc fent-li aire.
8. Pardalet menut de color vert groguenc. Viu en parcs i en zones forestals. Avisa molt pronte en el seu cant, que es paregut al del canari, de l'arribada de la primavera d'estiu.
9. En plural, lleis donades a un territori, com per eixemple, les que antigament posseia el Regne de Valencia.

La solucio a peu de pagina.

PARAULES VERTICALS

1. Posar els pels de punta a causa del fret o la por.
2. Llançar un liquit en forma de gotes, tacant alguna cosa, be per un moviment brusco, un choc, etc.

			1.		2.			
1.	-	<u>R</u>	-	-	-	-	-	-
2.	-	-	-	-	-	<u>R</u>	-	-
3.	-	-	-	-	<u>R</u>	-	-	-
4.	-	-	-	<u>C</u>	-	-	-	-
5.	-	<u>E</u>	-	-	-	-	-	-
6.	-	-	-	<u>S</u>	-	-	-	-
7.	-	-	-	<u>I</u>	-	-	-	-
8.	-	<u>F</u>	-	-	-	-	-	-
9.	-	<u>U</u>	-	-	-	-	-	-

NADALENCA

En pau i harmonia

L'ADORACIO DELS MACS, VICENT MACIP. MUSEU LLADRÒ

En pau i **harmonia** chiquetes, cantem, al fill de Maria naixcut en Belem.

Mes **guapo** que un sol es el Jesuset, si sa mare vol, doneu-li un beset; mes **guapo** que un sol es el Jesuset.

Senyor sant Josep quin goig que tindreu, puix la vostra esposa es Mare de Deu.

Siga **enhorabona**. **Patriarca** dijós i el bon Jesuset beneixca a tots.

Popular de Meliana
Cançoner musical de la provincia de Valencia

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio)	bell: (Castellanisme.) Ben paregut.	nions, sentiments, etc., entre dos o mes persones.
Enhorabona/ felicitacio/ congratulacio/ albixeres: Accio de felicitar.	Harmonia/ concordia/ acort/ enteniment/ avenencia: Coincidencia o bona concordança d'idees, interessos, opi-	Patriarca: Titul que s'otorga a Sant Jo-
Guapo/ bonico/ fermos/ agraciati/		sep.

Solucio: Verticals: 1. ABORRONAR 2. ESGUITAR

1. TRAPEZI 2. BESTRETA 3. CONGRE 4. CIRCUMCIDAR 5. VERTIC 6. HOST 7. VENTALL 8. GAFARRO 9. FURS

I RECORDA... La nostra primera paraula es **aborronar**. L'accio i efecte d'aborronar o aborronar-se es un **aborronament**. Està **aborronat** aquell que està esglayat o en els pels de punta. Es **aborronador** allo que aborrona. Eix. *El gat s'aborronà davant del gos*.
La nostra segona paraula es **esguitar**. L'accio i efecte d'esguitar es un **esguit**, una **esguitada** o un **esguito**, especialment este ultim si es un esguit gran. Està **esguitat** allo que està ple d'esguits. Eix. *Ha caigut el balo dins del toll i m'ha esguitat els pantalons*.